Expert-Grup
Centru Analitic Independent

Realitatea Economica
Analiza lunară a economiei şi politicilor

Ediția 44, 3 martie 2014

Evoluția Indicatorului Compozit Anticipator

Autorii acestei ediții:

- Adrian Lupușor
- Alexandru Fala

Realitatea Economică este o publicaţie economică lunară ce identifică cele mai importante evoluţii economice şi politice. Cititorii săi sunt decidenţii de politici, directorii executivi ai companiilor locale, străine şi ai băncilor comerciale, reprezentanţii instituţiilor internaţionale, ambasadelor și partidelor politice, jurnaliştii economici.

Acronimele şi abrevierile utilizate:
f-a-p – faţă de anul precedent; f-t-p – faţă de trimestrul precedent; f-l-p – față de luna precedentă, s-p – sfârșit de perioadă, T4:07 – trimestrul patru 2007; Jan:09 – ianuarie 2009; BNS – Biroul Naţional de Statistică; ANOFM – Agenţia Naţională de Ocupare a Forţei de Muncă; BNM – Banca Naţională a Moldovei; MDL – leul moldovenesc; ISD- investiții străine directe, p.p. - puncte procentuale.

EXPERT-GRUP este un centru analitic independent din Moldova, a cărui misiune este de a oferi mediul propice manifestării gândirii libere şi netriviale, fapt ce va permite instituţiei să fie un lider în furnizarea unor analize economice obiective şi să promoveze în mod eficient idei şi soluţii inovatoare pentru problemele economice cu care se confruntă Moldova în procesul transformării economice, dezvoltării societale şi integrării europene.

Date de contact:

Republica Moldova, mun. Chișinău
str. Pușkin, 45 B, et. 4, MD-2005
Telefon: +373 22 929 994
Email: info@expert-grup.org

Indicele Compozit Anticipator (ICA)

ICA este format prin agregarea a șase indicatori macroeconomici: exporturi, transferuri în favoarea persoanelor fizice, credite noi, ponderea reducerilor pentru pierderi la credite, banii în circulație (M0) și marja bancară. Indicatorii au fost selectați în funcție de relevanță față de tendințele economice. Mai multe detalii privind metodologia de calcul pot fi găsite pe pagina EXPERT-GRUP.

Indicele Compozit Anticipator, date brute și media mobilă din ultimele 4 luni[1]

Sursa: calculeEXPERT-GRUPîn baza datelor BNS și BNM;

Situația economică continuă să se îmbunătățească, însă apar anumite semne de îngrijorare. Indicele Compozit Anticipator în ian:14 și-a menținut tendința ascendentă, avansând până la 105,4 puncte (101,4 puncte în dec:13). Creșterea a fost catalizată de evoluția exporturilor, cererii interne și activității de creditare. Cu toate acestea, se prefigurează mai multe constrângeri de ordin extern și intern care riscă să compromită esențial avântul economic.

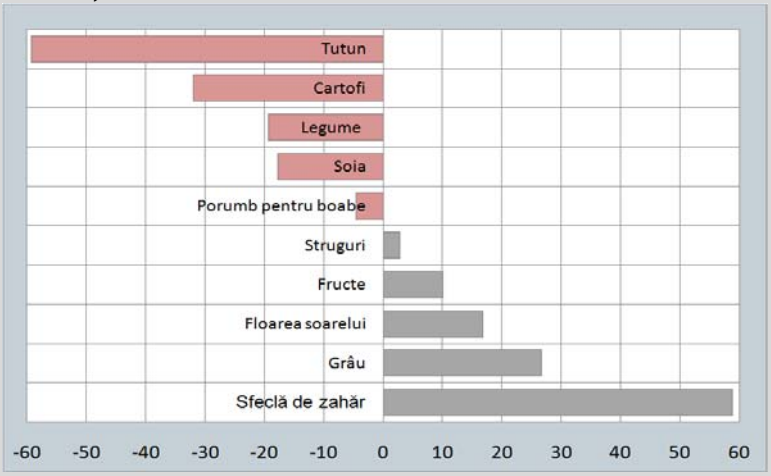
Creșterea nu este una echilibrată, fiind distribuită neuniform în rândul sectoarelor economice. În pofida avansării indicelui producției industriale cu 6,8% în 2013, f-a-p, aceasta a fost susținută, preponderent doar de 3 ramuri care asigură 25,7% din valoarea adăugată brută (VAB) din industrie: producția de mașini și aparate electrice, fabricarea altor produse alimentare și de producția altor produse din minerale nemetalifere. În același timp, sectoarele care au asigurat circa 48% din VAB au rămas în declin. Parțial, aceste dezechilibre a fost induse de o evoluție la fel de echivocă a exporturilor. În pofida creșterii exporturilor totale cu 11% f-a-p în 2013, au fost înregistrate scăderi pe mai mult de 40% din pieţele externe a Moldovei. În particular, livrările pe prima și a treia după importanță piețe externe de desfacere (Rusia și Italia) au diminuat cu 3,5% și, respectiv, 8,4% f-a-p. Anumite discrepanțe sunt atestate și în ceea ce privește creșterea remiterilor: în pofida avansului total de 14,2% f-a-p în dec:13, transferurile de peste hotare în favoarea persoanelor fizice, exprimate în dolari SUA, s-au redus cu circa 9% f-a-p. Împreună cu deprecierea rublei rusești față de leul moldovenesc, tendințele respective au contribuit la reducerea veniturilor exprimate în lei a familiilor migranților din CSI. În sectorul bancar tendințele sunt, la fel, neunivoce. Astfel, creșterea robustă a creditelor noi de 56,2% f-a-p, din ian:14, a avut loc în paralel cu majorarea ponderii creditelor neperformante de la 11,6% în dec:13 la 11,8% în ian:14. Totodată, a diminuat cu 18,2% volumul depozitelor noi la termen deschise în valută, cauzând reducerea depozitelor totale cu 5,6%, f-a-p, în ian:14.

În lunile următoare, creșterea economică urmează să se tempereze pe fondul unor constrângeri interne și externe. Printre factorii interni se numără disiparea efectului creșterii compensatorii în agricultură și al politicii monetare relaxate, repercusiunile deprecierii monedei naționale asupra veniturilor majorității populației și incertitudinea asociată cu proximitatea alegerilor parlamentare. Factorii externi țin de restricționarea exporturilor pe piața rusească și înăsprirea regimului de migrație pentru cetățenii moldoveni aflați la muncă în această țară. Totodată, situația economică nefastă din Ucraina, Kazahstan, precum și unele țări UE (Italia, Ungaria), riscă să afecteze negativ ramurile industriale orientate spre aceste piețe.

[1]Pentru luna ianuarie, volumul remiterilor și a exporturilor a fost estimat de autori.

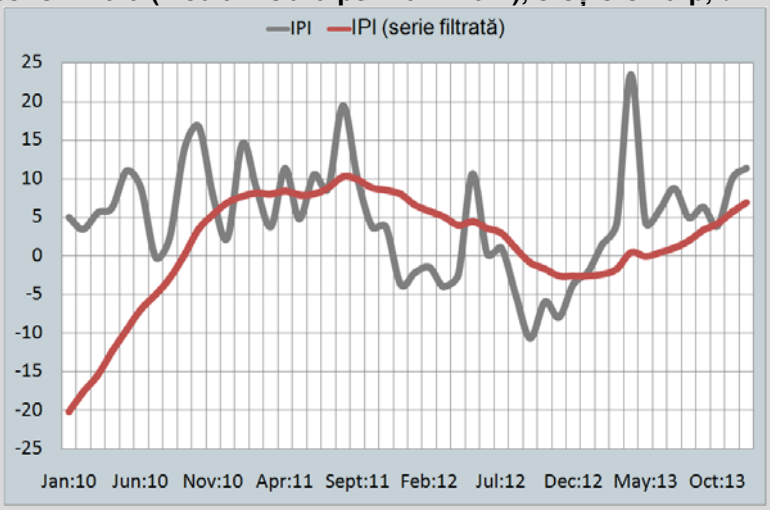
© Expert-Grup

Figura 1. Recoltele pe culturi agricole, modificare 2013 față de 2011,%

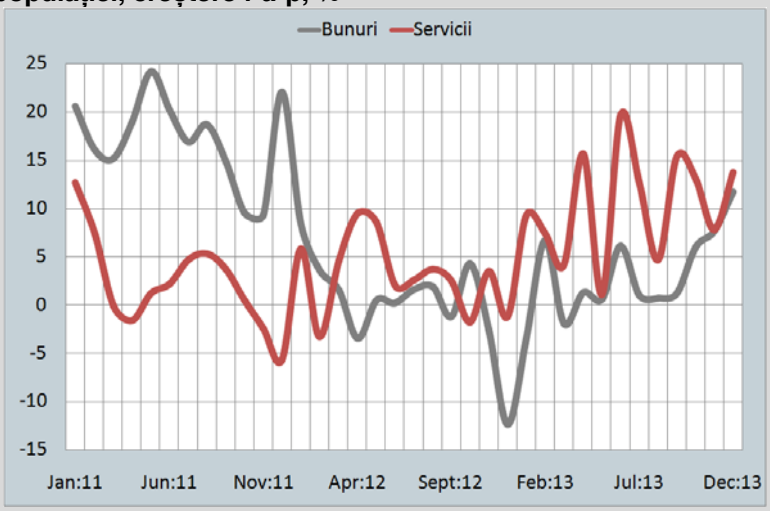
Sursa: BNS

Figura 2. Indicele Producției Industriale (IPI), serie brută și serie filtrată (media mobilă pentru 12 luni), creștere f-a-p, %

Sursa: BNS

Figura 3. Comerțul cu bunuri (amănuntul) și servicii prestate populației, creștere f-a-p, %

Sursa: BNS

AGRICULTURA

În pofida relansării spectaculoase a sectorului vegetal din 2013 față de 2012 recoltele pentru mai multe culturi au rămas sub valorile atestate în 2011. Printre plantele cu recolte avansate în 2013 față de 2011 se numără: sfeclă de zahăr (**+59%**), grâu (**+26,7%**), floarea soarelui (**+10,9%**). Pe de altă parte, culturile cu roade reduse comparativ cu 2011 sunt: cartofi (**-31,9%**), legume (**-19,3%**) sau porumb pentru boabe (**-4,6%**).

INDUSTRIA

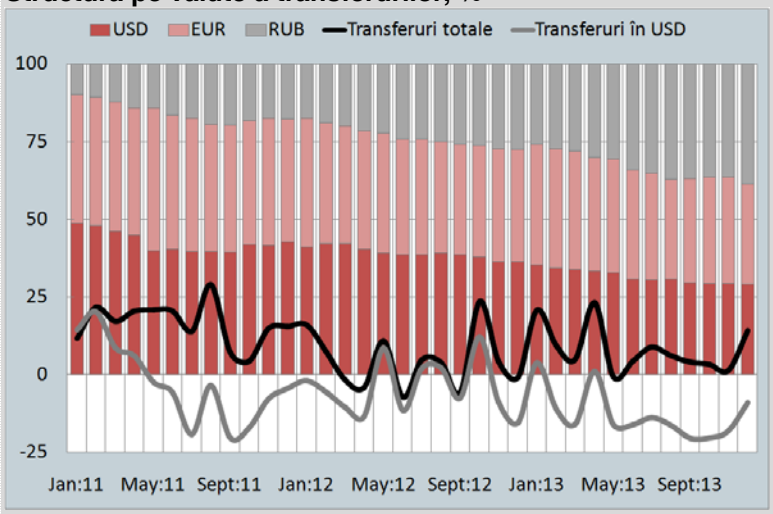
Creșterea cu 6,8% în 2013 s-a datorat în mare parte doar ramurilor ce dețin în comun 25,7% în valoarea adăugată din industrie. O contribuție cumulativă de **+7,2%** a fost asigurată de: producţia de maşini şi aparate electrice(**+3,7%**), fabricarea altor produse alimentare (**+1,9%**) și de producția altor produse din minerale nemetalifere (**+1,6%**). În același timp, sectoarele care asigură o pondere în valoarea adăugată brută de circa **48%** au fost în declin.

COMERȚ INTERN CU BUNURI ȘI SERVICII

Comerțul cu amănuntul își consolidează creșterea, iar serviciile prestate către populație avansează cu ritmuri sporite. Comerțul cu amănuntul a cunoscut o dinamică moderată și în 2013 a avansat doar cu **3,1%**, în pofida accelerării atestate pe final de an: în dec:13 creșterea a fost de **11,7%**. În dec:13serviciile prestate populației s-au majorat cu **13,7%** f-a-p, iar creșterea anuală a fost de **10,7%**.

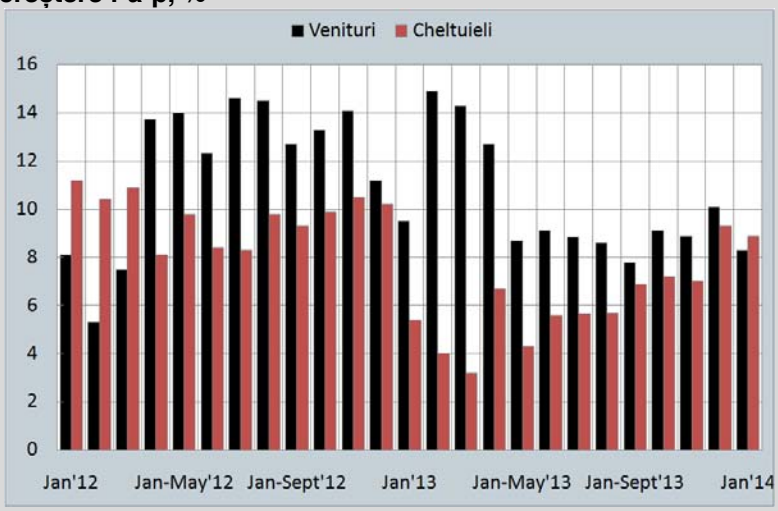
© Expert-Grup

Figura 4. Transferuri totale și în USD, creștere f-a-p, %; Structura pe valute a transferurilor, %

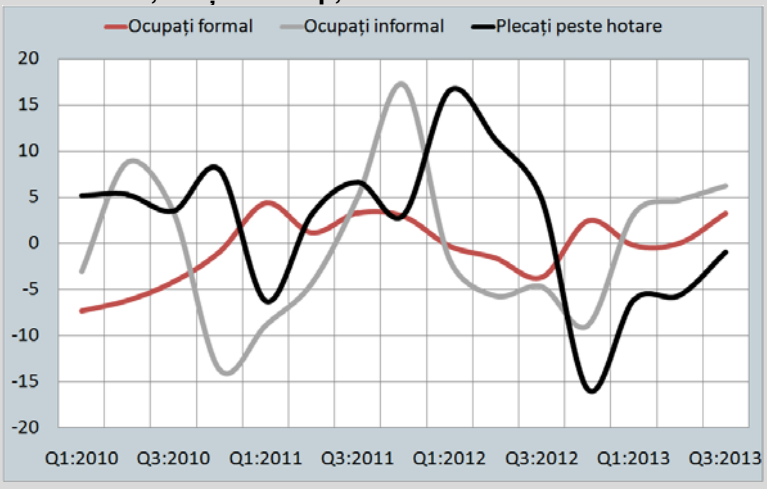
Sursa: BNM

Figura 5. Veniturile și cheltuielile Bugetului Public Național, creștere f-a-p, %

Sursa: Ministerul Finantelor

Figura 6.Populația ocupată formal, informal și ce plecată peste hotare, creștere f-a-p, %

Sursa: BNS

VENITURILE ȘI CHELTUIELILE POPULAȚIEI

Scăderea transferurilor în USD și modificarea structurii remiterilor în favoarea RUB, nu protejează veniturile familiilor a căror membri lucrează în Rusia. Slăbirea RUB față de USD (**11,4%** f-a-p în ian:14) și față de MDL (**2,3%**f-a-p în ian:14) reduce puterea de cumpărare a remiterilor obținute în ruble. Deprecierea MDL față de USD (**7%** în dec:13 f-a-p) nu compensează scăderea remiterilor în USD **(-9%** f-a-p în dec:13).

FINANȚE PUBLICE

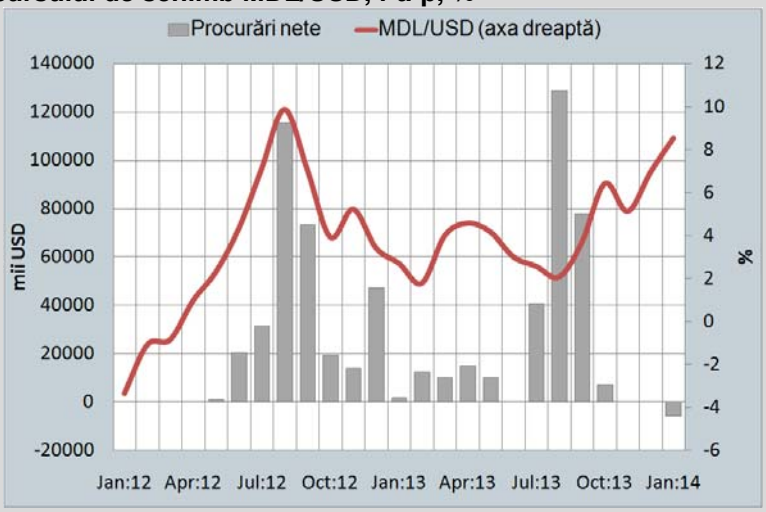
Anul 2014 începe cu o creștere a cheltuielilor bugetare ce depășește majorarea veniturilor publice, fapt ce a amplificat deficitul bugetar. În ian:14 veniturile bugetului public național au crescut cu **8,3%** f-a-p. În aceeași perioadă majorarea cheltuielilor publice a fost de **8,9%** f-a-p. Creșterea mai accelerată a cheltuielilor bugetare față de venituri nu este de bun augur pentru consolidarea fiscală și ar putea fi indusă de proximitatea alegerilor parlamentare.

PIAȚA MUNCII

Ocuparea neformală se majorează mai rapid decât cea formală, iar numărul populației plecate peste hotare se reduce. Populația ocupată formal s-a majorat cu**3,2%**f-a-p în Q3:13. Populația ocupată neformal a sporit cu **6,2%** f-a-p, înregistrând al treilea trimestru de creștere. Populația plecată peste hotare scade, însă descreșterea se temperează. Astfel în Q3:13 reducerea a fost de**-0,9%** f-a-p comparativ cu **-5,6%** în Q2:13 și **-6,2%** în Q1:13.

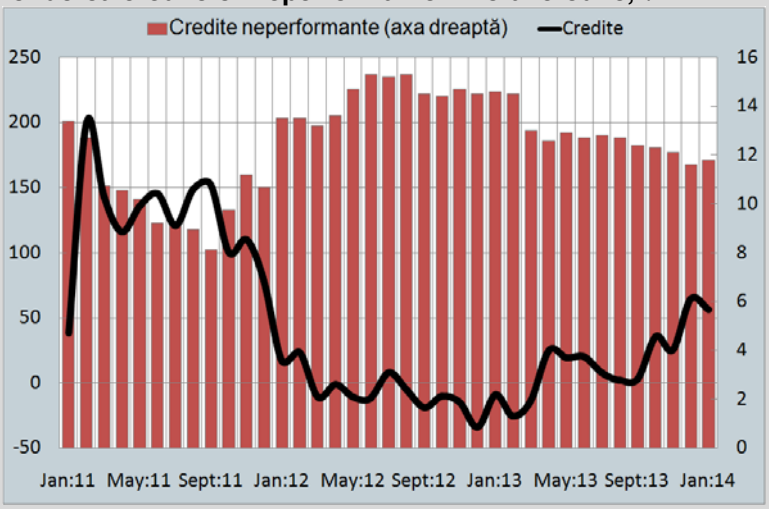
© Expert-Grup

Figura 7. Procurări nete de valută, mii USD; Modificarea cursului de schimb MDL/USD, f-a-p, %

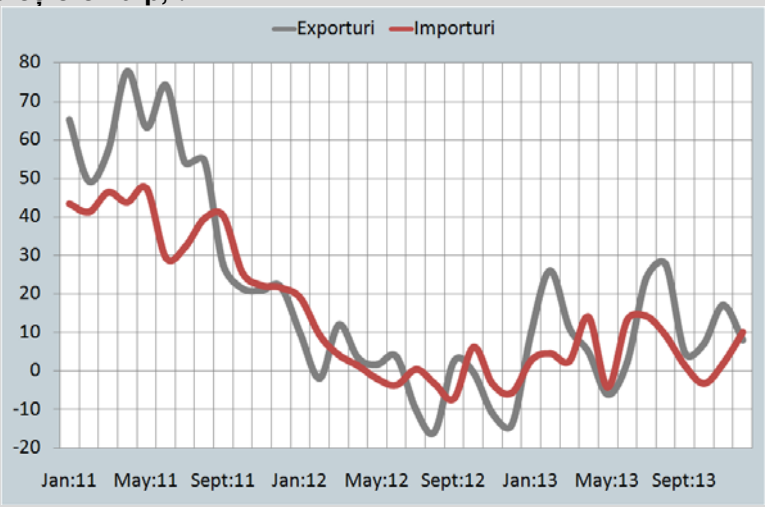
Sursa: BNS si BNM

Figura 8. Volumul creditelor noi acordate, creștere f-a-p, %; Ponderea creditelor neperformante în total credite, %

Sursa: BNM

Figura 9. Comerțul extern de bunuri al Republicii Moldova, creștere f-a-p, %

Sursa: BNS

PREȚURI ȘI POLITICĂ MONETARĂ

Banca centrală continuă să promoveze o politică relaxată, totuși deprecierea monedei naționale nu este cauzată de intervențiile BNM. În ian:14moneda națională a continuat să se deprecieze față de principalele valute de referință cu ***8,5%*** f-a-pfață de USD,și cu ***11,5 %*** f-a-p față de EUR. BNM și-a menținut caracterul acomodativ al politicii monetare și a păstrat rata de bază la **3,5%**, având în vedere încadrarea prognozei inflației în intervalul țintit.

SISTEM BANCAR

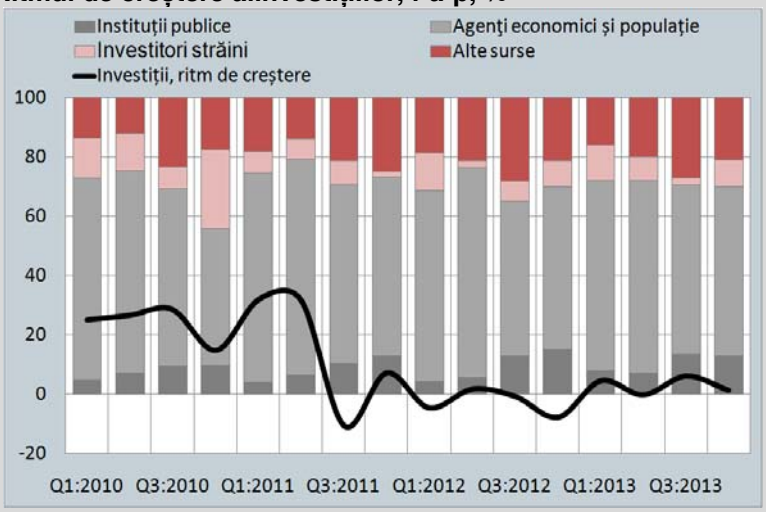
Creșterea activității de creditare a băncilor continuă, însă cu un ritm mai redus,iar ponderea creditelor neperformante se stabilizează. În ian:14, volumul creditelor oferite a crescut cu **56,2%** f-a-p, înregistrându-se o temperare comparativ cu majorarea din dec:13, când s-a înregistrat o avansare de **64,4%** f-a-p. În ian:14 ponderea creditelor neperformante în total împrumuturi a fost de **11,8%**, fiind apropiat de nivelul de **11,6%** înregistrat în dec:13.

COMERȚ EXTERIOR

În 2013 creșterea exporturilor a fost atenuată de reducerea livrărilor către CSI. În 2013 exporturile de mărfuri au crescut cu **11%**, în timp ce importurile au sporit doar cu **5,4%**. Totuși în perioada sept-dec:14 exportul spre CSI a scăzut cu **9,2%** f-a-p, acest fapt fiind determinat de încetinirea creșterii economice în Federația Rusă, cât și de impunerea restricțiilor pentru exportul de produse agro-alimentare pe această piață.

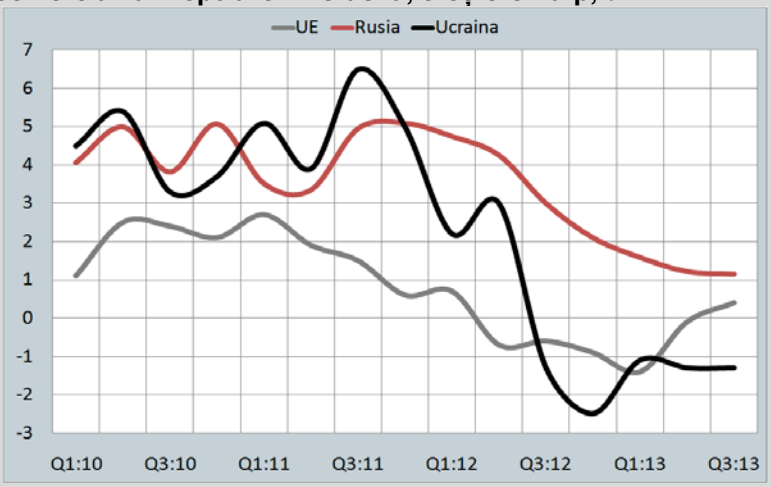
© Expert-Grup

Figura 9. Structura investițiilor după surse de finanțare, %; Ritmul de creștere alinvestițiilor, f-a-p, %

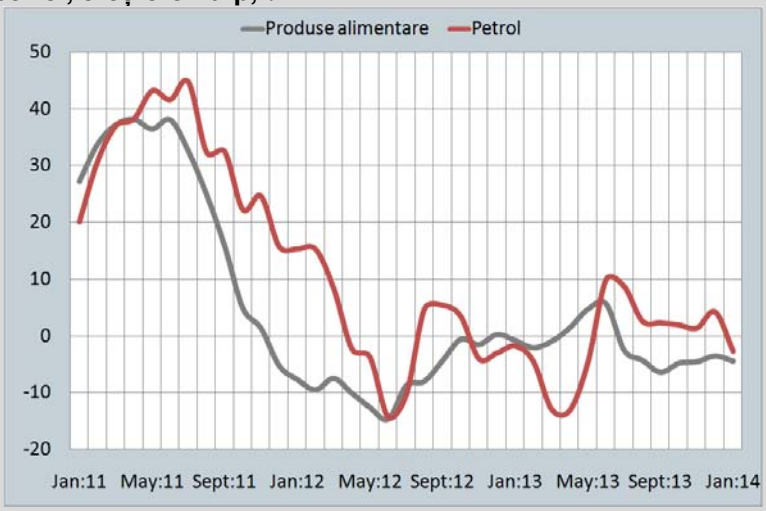
Sursa: BNS

Figura 10. Creșterea economică a principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova, creștere f-a-p, %

Sursa: Eurostat, Serviciul Federal al Statisticii de Stat din Rusiei, Serviciul de Stat al statisticii din Ucraina

Figura 9. Prețul mondial la alimente și prețul mediu pentru petrol, creștere f-a-p, %

Sursa: FMI și FAOUN

ACTIVITATEA INVESTIȚIONALĂ

Creșterea investițiilor cu 2,3% în 2013 a permis doar o recuperare parțială după declinul de -4,2% din 2012. În 2013 cel mai mult la creștere au contribuit investițiile finanțate din surse bugetare (**+1,3%**) și din alte surse (**+0,9%**). Pe de altă parte investițiile finanțate din contul agenților economici și ale populației nu au avut o contribuție la creștere (**+0%**), iar cele efectuate din contul mijloacele investitorilor străini au avut o influență infimă (**+0,1%**).

PRINCIPALII PARTENERI COMERCIALI

Principalele provocări pentru Republica Moldova vin din CSI. Economia UE se relansează cu o creștere de 0,4% f-a-p în Q3:13. În Federația Rusă continuă temperarea economică: în Q3:13 creșterea PIB a fost de 1,2% f-a-p și persistă riscul impunerii restricțiilor suplimentare pentru importurile din Republica Moldova. Economia Ucrainei stagnează, iar evoluțiile politice ar putea agrava situația în anul curent.

PIEȚELE GLOBALE

Pe piețele globale se conturează tendințe de descreștere a prețurilor. Începând cu iul:13 prețurile produselor alimentare înregistrează scădere, iar din oct:13 descreșterea s-a stabilizat și variază între **-3,5** și **-4,8%**f-a-p (**-4,4%** f-a-p în ian:14). Din iun:13 a demarat o evoluție de temperare a creșterii prețului petrolului (cu excepția dec:13). Totodată, în ian:14 s-a înregistrat o descreștere de **-2,6%**f-a-p.

© Expert-Grup

■Evoluții-cheie de politici în februarie2014

Evoluția politicii	Comentariu EXPERT-GRUP
6 februarie.BNM a decis blocarea dreptului de vot pentru 2 grupe de acționari ce dețin împreună aproximativ 30% din pachetul de acţiuni al Victoriabank. În aceeași zi s-a desfășurat Adunarea Generală a acționarilor, la care a fost votat noul Consiliu de administrație și Comitet de conducere a băncii.	Blocarea acțiunilor a vizat grupurile din care fac parte companiile „Asito" și „Moldasig", care anterior au procurat într-un mod "suspect" acțiunile "Victoriabank", prin achiziționarea unor pachete sub 5% evitând necesitatea solicitării permisiunii BNM. Acțiunea BNM, vine, exact, după ce Preşedintele Victoriabank a declarat că activitatea grupului de acționari este concertată. Cel mai probabil, în sectorul financiar are loc o "reglare de conturi", iar intervenția BNM, care în fond este justificată, a favorizat una din părțile „beligerante". Se pare că conflictul de interese nu a luat sfârșit și va afecta pe viitor sectorul. În acest context instituțiile abilitate ar trebui să fie vigilente și să reacționeze rapid și eficient pentru a asigura securitatea financiară a statului.
11 februarie.Ministerul Economiei a prezentat raportul de activitate pentru anul 2013. A fost menționat că în 2013 aproape toate tipurile de activități economice au înregistrat un progres, culminând cu o creștere economică de 8% în perioada ian-sept:13. Pentru 2014, Ministerul a estimat că Produsul Intern Brut va crește cu 4%.	Creșterea PIB din 2013 s-a datorat efectelor conjuncturale și nu are la bază un salt calitativ. Creșterea spectaculoasă a agriculturii de peste 38%, a contribuit mai mult de jumătate la avansare economică, iar influența acestui sector nu va fi constantă în viitor. Economia națională continuă să se confrunte cu constrângerile tradiționale: ineficiența justiției și a instituțiilor publice, mediul de afaceri nefavorabil, nivelul înalt al corupției. Nereformarea acestor sectoare nu va permite asigurarea unei dezvoltări socio-economice sustenabile.
26 februarie.Guvernul a decis să excludă din lista de privatizări 13 întreprinderi, printre care se numără:Moldtelecom, Aroma, Reţelele Electrice de Distribuţie Nord şi Nord-Vestşi Centralele Electrice de Termoficare.	La baza acestei decizii, mai degrabă, a stat un raționament politic. Privatizarea este un subiect specific, ce este perceput cu reticență de către populație. Pe de altă parte, acest Guvern, deja, are o reputație negativă la capitolul cedării activelor statului, iar lansarea într-o nouă rundă de privatizări va fi din start catalogată drept inoportună, și chiar frauduloasă. În aceste condiții implicarea într-o amplă campanie de privatizări într-un an electoral, ar putea scădea din scorul electoral și nu este oportună actualei Guvernări. Totodată această amânare nu rezolvă problemele aferente procesului de privatizare. Eficientizarea gestionării patrimoniului public, inclusiv cedarea activelor către sectorul privat, poate fi realizată numai în contextul responsabilizării demnitarilor și transparentizării procesului decizional.
27 februarie. Banca Națională a Moldovei a acuzat mai multe bănci de speculații valutare. BNM suspectează mai multe bănci din Republica Moldova că ar fi provocat scumpirea artificială a monedei unice europene, iar pentru investigarea acestui fenomen a fost creat un grup de lucru.	Cel mai probabil, unele bănci au încercat să speculeze pe contul deprecierii monedei naționale. Prin plasare unor rate de schimb exagerate se dorea inducerea stării de alertă în rândurile populație, care s-ar fi lansat masiv în procurare de valută. În același timp, nu este exclus ca acest joc să fie o mișcare a unei dintre părțile implicate în „reglarea de conturi" pe piața financiară. BNM dispune de instrumentele necesare pentru a contracara jocurile speculative pe piață, e nevoie doar de reacționare promptă.
27 februarie.Parlamentul European a votat anularea regimului de vize pentru cetățenii Republicii Moldova. Totuși, pana la punerea in aplicare a deciziei mai sunt cel puțin 2 luni. .	Această decizie va consolida relațiile dintre Republica Moldova și UE, și reprezintă un pas important în procesul de integrare europeană. Totuși această reușită nu reprezintă o urmare directă a implementării reformelor în Republica Moldova. UE are nevoie de o „poveste de succes" în „Parteneriatul Estic" și după ratarea Ucrainei și a Armeniei, Republicii Moldova i-a revenit acest rol. În același timp, în contextul „împingerii" alternativei de aderare la Uniunea Vamală, cristalizarea preferințelor moldovenilor pentru integrarea europeană putea fi realizată printr-o ofertă palpabilă, în acest sens fiind liberalizată circulația spre UE.

© Expert-Grup

Anexe statistice

Tabelul 1. Principalii indicatori lunari

Indicatorul	*Ian:13*	*Feb:13*	*Mar:13*	*Apr:13*	*Mai:13*	*Iun:13*	*Iul:13*	*Aug:13*	*Sept:13*	*Oct:13*	*Noi:13*	*Dec:13*	*Ian:13*
Producția industrială, f-a-p, % schimbare	-2,1	1,4	4,3	23,5	4,3	6,0	8,7	5,0	6,3	3,9	10,0	11,3	n.a.
Comerțul cu amănuntul, f-a-p, % schimbare	-3,5	6,7	-1,9	1,3	0,6	6,1	1,0	0,7	1.2	6	7,7	11,7	n.a.
Servicii prestate populației, f-a-p, % schimbare	9,3	7,4	4,1	15,7	1,1	19,7	12,6	4,7	15.4	13,1	7,8	13,7	n.a.
Exportul de bunuri, f-a-p, % schimbare	9,9	25,9	11,1	5,0	-6,1	2,3	24,0	27,7	4,6	6,9	17	7,9	n.a.
Importul de bunuri, f-a-p, % schimbare	2,8	4,5	2,5	13,9	-4,3	13,3	14,2	9,3	1,4	-3,3	1,9	10	n.a.
Active oficiale de rezervă, milioane USD	2519,7	2488,1	2469,1	2481,0	2475,3	2466,6	2507,6	2629,9	2722,2	2810,1	2813,1	2820,6	2812,6
Transportul de marfă, f-a-p, % schimbare	-13,5	41,3	31,0	25,2	1,2	5,3	25,4	40,1	34,3	19,5	33	65,9	n.a.
Şomeri înregistraţi la ANOFM (s-p)	26643	27160	26324	24723	22107	19991	18670	17582	14846	17252	19045	n.a.	n.a.
Salariul real, f-a-p, % schimbare	3,9	2,3	6,7	6,8	1,9	-6,5	4,8	5,5	5,7	3,8	2,5	4,6	n.a.
Venituri bugetare, f-a-p, % schimbare*	9,5	14,9	14,3	12,7	8,7	9,1	8,9	8,6	7,8	9,1	8.9	10.1	8,3
IPC, f-a-p, %	4,6	4,4	4,2	4,5	5,7	5,5	4,3	3,7	3,9	4,7	4,9	5,2	5,1
IPPI, f-a-p, %	1,6	2,8	3,4	3,7	3,0	2,9	3,3	3,4	3,4	4,1	3	4	n.a.
Rata nominală de schimb MDL/USD (s-p)	12,10	12,25	12,41	12,31	12,52	12,53	12,73	12,82	12,95	12,82	13,12	13,06	13,39
Bani transferaţi de peste hotare, f-a-p, % schimbare	22,6	9,7	4,9	23,1	-0,5	4,5	9,1	6,0	4,1	3,3	1,3	14,2	n.a.
Agregatul monetar M2, f-a-p, % schimbare	27,2	26,1	23,4	25,0	26,7	26,7	26,4	25,7	25,0	34,8	29	29,2	26,3
Rata de bază a BNM, %	4,5	4,5	4,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
Rata dobânzii pentru depozite bancare, %	8,55	8,56	8,09	7,33	7,75	6,79	7,16	7,18	6,62	6,54	6,35	5,82	5,91
Rata dobânzii pentru credite bancare, %	12,41	13,23	12,77	12,4	12,21	12,03	12,05	12,09	11,79	11,94	12,1	12,51	12,29
Creditele neperformante ca procentaj din creditele totale	14,6	14,5	13,0	12,6	12,9	12,7	12,8	12,7	12,4	12,3	12,1	11,6	11,8

Sursa: BNS, BNM şi calcule şi estimări ale EG

Tabelul 2. Principalii indicatori trimestriali

Indicatorul	*Q4:11*	*Q1:12*	*Q2:12*	*Q3:12*	*Q4:12*	*Q1:13*	*Q2:13*	*Q3:13*	*Q4:13*
Rata de creştere a PIB-lui real, f-a-p*, %	6,4	1,0	0,8	-0,2	-0,7	3,5	6,1	12,9	n.a.
Producţia agricolă, f-a-p, % schimbare*	4,6	0,6	-2,1	-21,6	-22,4	-1,0	2,8	30,2	38,3
Lucrări de construcţie, f-a-p, % schimbare*	1,4	4,9	3,6	0,8	-1,3	3,7	-0,1	-0,3	1,6
Investiţii în capitalul fix, f-a-p, % schimbare*	109,3	95,4	-0,6	-0,7	-4,1	-2,4	1,5	3,3	2,3
Fluxurile nete de ISD, f-a-p, % schimbare	33,3	-51,3	-26,3	-68,2	-22,2	102,0	42,1	2,1	n.a.
Rata şomajului, %	6,2	7,2	4,5	4,8	5,9	8,1	4,7	3,9	n.a.
Rata de ocupare a forţei de muncă, %	38,4	34,3	40,5	41,1	37,9	34,5	41,1	42,7	n.a.

*Notă: * - cumulativ; (e) - estimat;*
Sursa: BNS, BNM şi calcule şi estimări ale EG;

© Expert-Grup